

KÜLTÜR YAŞAM

6 Aralık 1998

POLEMİK

ÇELİK GÜLERSOY'A CEVAP HAKKI DOĞDU

'Hilmi Yavuz bir şeytandır'

Geçen hafta bu sayfada Hilmi Yavuz ile bir söyleşi yapmıştık. Yavuz, Türk aydınlarını eleştirirken Çelik Gülersoy'a da dokunmadan geçememişti. Şimdi söz Çelik Gülersoy'da. İşte Gülersoy - Yavuz atışmasının son durumu...

Ç. Begüm SOYDEMİR

Geçen hafta Hilmi Yavuz ile yaptığımız söyleşide oldukça iddialı sözler saçılmıştı ortaya. Yavuz bu söyleşide Türk aydınlarının onda dokuzunun oryantalist olduğunu söylüyor ve Çelik Gülersoy'un tüm bunları bilmesine karşın tam aksi bir tutum sergilemesinin üzücü olduğunu belirtiyordu. Yavuz, cumhuriyetin yüceltilmesi uğruna Osmanlı'nın aşağılanması gereksizliğini vurguluyor ve bizim aydınlarımızın tam da bunu yaptığının altını çiziyordu. Bu söyleşinin ardından Çelik Gülersoy arayarak Hilmi Yavuz ve onun gibi düşünenlere bir cevap vaktinin geldiğini belirtti. Biz de Gülersoy'la Hilmi Yavuz'un onun hakkında söylediklerini ve Gülersoy'un bu konuya bakışını konuştuk...

● **Hilmi Yavuz'un söyledikleri hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Metot olarak haksızlık yapıyor. O yalnızca "Osmanlı'nın Olumsuz Yüzü" başlıklı yazım hakkında konuşuyor. Ben ondan önce "Osmanlı'nın Olumlu Yüzü" adlı bir yazı yazdım. Objektif davrandım.

● **Hilmi Bey'in değindiği konu başka ama. Siz toplumsal hayattan söz ediyorsunuz, o sizin söylediğiniz "Fikir yağmurunun damlası düşmedi bu topraklara," sözünü eleştiriyor ve tam aksini söylüyor.**

Hiçbir toplum Hilmi Bey'in diliyle kusurdan münezzeh olmayacağına göre, bu toplumun da bazı zaafaları var. Biri fikir hayatına yadırgılığı. Osmanlı Devleti'nin en önemli özelliği savaşçılığı idi. Birkaç yüzyıl idare etti. Ama dünya ilerlerken değişmediği için çöktü. İkinci İslam düşüncesi hariç her şeye kapılarını kapadı. Bu ortamda fikir yeşermedi. Sonra Batı, Doğu'yu da incelemeye başladı. Hilmi Bey'in kastettiği oryantalizm bu.

● **Oryantalizme yönelik eleştiriler hakkında ne diyorsunuz?**

Hepsine yanlıştır demek bilime aykırı. Orta Asya kitabelerini kim keşfetti, kim okudu? Osmanlı da Mısır'a gitmiştir ama kafasında toprağı almak olduğu için piramitlere bakmadan dönmüştür. Batı'nın Doğu'ya

sağladığı katkıları onların bakış açısı diye atarsak Türkiye'ye büyük kötülük yaparız. Söylenenlerin hepsi yanlış değildi. Hilmi Yavuz gibilerinin küçümsemeye çalıştıkları oryantalist etkinin Türk toplumuna ufuklar açtığını söylemek yanlış olmaz.

● **Hilmi Yavuz fikir hayatından örnekler veriyor...**

Aman efendim, Kınalızade var, Enfiyezade var, bilmemnezade var. Bunların cevabını Cumhuriyet gazetesinde Dr. Necdet Tuna diye bir bilim tarihçisi çok güzel verdi. Osmanlı'nın 1700'lerden sonra uyanık bazı tipleri doğmuştur. Prof. Adnan Adıvar da aynı şeyi yazdı. Münferit kişiler çıkmıştır ama toplum taassubu onları söndürmüştür. Niye matbaa üç yüz sene geç geldi bu ülkeye? Toplumun Batı'ya açılmamasından.

● **Gelelim Osmanlı şiiri meselesine... Siz Gibb'in söylediklerinin aynısını söylüyorsunuz. Yani İran şiirinden alınmıştır ve birtakım söz oyunlarından ibarettir diyorsunuz. Bu konuda da ne ben ne o yetkiliyiz. Gibb'i okumadım bile. Bunu bir İran edebiyatı uzmanı söylemeli. Hafız'ı, Sadi'si ne yazmış; Baki'si, Nabi'si ne yazmış, ne oranda yansıtmış? Etki olduğunu o da kabul ediyor, oranını da bir uzman söyler bize.**

● **Osmanlı şiirine yönelik asıl eleştiriniz nedir?**

Çok şekilci. Dünya edebiyatını tanıyıp oradaki doğa aşkını gördükten sonra; yani bir şiirle ağacı, ormanı tanıyoruz. Şiirin insandaki etkisini herhalde en çok Hilmi Bey dostumuz kabul ederler. Divan şiirinde iki satırdan sonrası söz sanatı.

● **Bu daha zekice değil mi? Kelimelere başka anlamlar yükleyebilmek... Şiirin ille de doğayı anlatmak gibi bir görevi mi olmalı? Bunu yapan bir halk şiiri geleneği var zaten.**

Dil cambazlığı ön planda. Doğadan söz etse de bir mısra sonra bırakıyor. Sevgiliyi, kadehi, kendini anlatıyor. Halk şiiri köydeki tabiatı anlatıyor, şehirde tabiat yok mu? Boğaz'ın güzelliğini Nedim'e kadar kim anlattı? Yahya Kemal mesela, Divan şiirinin son anıtı. "Bir pencere, bir panjur açılmış gibi yaz-

dan/Bir bestenin engin sesi yükseldi Boğaz'dan." Çevir Fransızca'ya, ne kaldı? Panjur açıldı, bilmemne oldu, olduysa ne oldu der adamlar. İkinci Divan edebiyatında nesir yok. Nesirsiz düşünce hayatı olur mu?

● **Orta, sade, süslü nesir yok mu?**

Hiçbir şey yok Osmanlı'da. Gene Hilmi Bey'in küçümsediği Avusturyalı oryantalistlerden biri Evliya Çelebi'yi araştırdı. Binlerce yanlış çıktı. O oryantalist olmasaydı Çelebi'yi Viyana'ya kadar gitti sanacaktık.

● **Siz de Hilmi Bey'in dediği gibi cumhuriyeti yüceltmek için mi Osmanlı'yı aşağılıyorsunuz?**

Ne ilgisi var? O zamana kadar kimde o niyet, o cesaret? Cumhuriyete kadar dişe dokunur hiçbir şey yok. Atatürk'ün de Osmanlı toplumunu aşağılamadığı, Osmanlı müesseselerini bütünüyle kabul ettiği doğru değildir. Yüzyıllarca Anadolu insanını yabancı ufuklarda fetih adı altında serseriliklerle meşgul ettik,

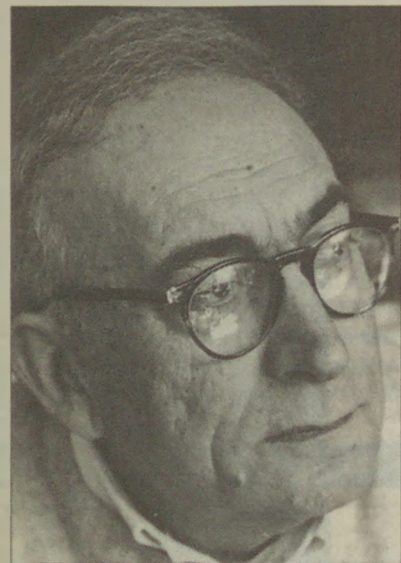
diyene biridir. Serserilik diyor.

● **Hilmi Yavuz'dan size bir iltifat da var, "Çelik Bey bunları bilir, onun söylemesi beni üzdü," diyor.**

Bunları bilir diyor, parantez içerisinde domuz gibi bilir demek istiyor. Ben aynı iltifatı ona yapayım, domuz demeyeyim fakat kendisi bunları şeytan gibi bilir. Tam bir şeytandır hazret. "Bir tilki çok güzel şiirler yazsa ortaya nasıl bir tip çıkar?" dense Hilmi Yavuz'dur derim. Fakat son zamanlarda ideoloji yapıyor. Yeni bir akım var, ılımlı İslam.

● **Bugüne dek neden sustunuz?**

Hilmi Yavuz'u samimi görmüyorum. Başka bir vadide yetişip isim yaptıktan sonra son zamanlarda ılımlı İslam para ediyor, rağbet görüyor ya da dış güçlerce destekleniyor diye bir ikbal kapısı görüp kendisine orada bir şey aradığından dolayı kendimi de bu konuyla ilgili görmüyorum. Doğruluğuna da inanmıyorum, samimiyetine de.

Şair Hilmi Yavuz, Çelik Gülersoy'u bunları bildiği halde oryantalist bir tutum içinde olmakla suçluyor.

